

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NURTEN ESEN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2013/7970

Karar Tarihi : 10/6/2015

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Murat AZAKLI

Başvurucu : Nurten ESEN

Vekili : Av. Orhan TUNALI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, maluliyet aylığı bağlanması amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) yapılan başvuru tarihinden yaklaşık 20 ay sonra maaş bağlanması nedeniyle bu süredeki maluliyet aylığının ödenmesi için İstanbul 8. İş Mahkemesinde açılan davanın reddedilmesinin, sosyal güvenlik hakkı ile sosyal adalet ilkesini ihlal ettiği iddiası hakkındadır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 24/10/2013 tarihinde İstanbul 5. İş Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumunun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 10/2/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm tarafından 25/2/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 21/3/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 16/6/2008 tarihinde meydana gelen trafik kazası sonucu kolundan yaralanmıştır.

8. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinin 24/6/2008 tarihli raporuna göre başvurusunun kolu kesilmiştir.

9. Başvurucu, 8/7/2008 tarihinde posta yoluyla SGK İstanbul İl Müdürlüğüne başvurarak maluliyet aylığı bağlanmasını talep etmiştir.

10. Başvurucu, SGK tarafından 16/2/2010 tarihinde, Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edilmiş, anılan Hastane 5/3/2010 tarihli raporla başvurusunun %57 oranında vücut fonksiyon kaybına uğradığını bildirmiştir.

11. SGK İstanbul İl Müdürlüğünün 29/3/2010 tarihli raporuna göre, Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinin raporu dikkate alınarak, başvurusunun, çalışma gücünün en az %60'ını kaybettiğine karar verilmiştir.

12. SGK İstanbul İl Müdürlüğünün yazısına göre, başvurucuya Nisan 2010 tarihi itibarıyla 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı mülga Sosyal Sigortalar Kanunu'na göre maaş bağlanmıştır.

13. Başvurucu, 18/5/2010 tarihinde SGK İstanbul İl Müdürlüğüne başvurarak, 8/7/2008 tarihinde müracaat etmesine rağmen Nisan 2010 tarihinde maaş bağlandığını belirtmiş ve 8/7/2008 tarihi itibarıyla maaş ödenmesini talep etmiştir.

14. SGK İstanbul İl Müdürlüğü, 3/6/2010 tarihli yazı ile 5/3/2010 tarihli rapora istinaden, raporu takip eden dönem olan Nisan 2010 tarihi itibarıyla maaş bağlandığını bildirmiştir.

15. Başvurucu, SGK aleyhine 6/7/2010 tarihinde İstanbul 8. İş Mahkemesinde açtığı davada, 8/7/2008 tarihinde SGK'ya başvurarak maluliyet aylığı bağlanmasını talep ettiği halde davalı tarafından 1/4/2010 tarihinden başlamak üzere maluliyet aylığı bağlandığını, 20 ay boyunca maaş ödenmediğini, bu süre içinde başvurusuna cevap da verilmediğini belirterek, davalının pasif kalması nedeniyle ödenmeyen 20 aylık maaş tutarının ödenmesi gerektiğini ileri sürmüş, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 1.000,00 TL'nin 8/7/2008 tarihinden itibaren yasal faiziyle tahsilini istemiştir.

16. Başvurucu, 28/2/2012 tarihli ıslah dilekçesi ile talebini artırarak 16.278,63 TL'nin ödenmesini talep etmiştir.

17. Mahkemece, 31/5/2012 tarihli ve E.2010/787, K.2012/451 sayılı kararla, başvurucuya, 506 sayılı Kanun'un 56. maddesine göre rapor tarihinden sonraki aydan itibaren maaş bağlandığı, davalının işleminin kanuna uygun olduğu, başvurucuya 5/3/2010 tarihinde düzenlenen rapora istinaden rapor tarihini takip eden ayın başı itibarıyla maluliyet aylığı bağlandığı belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“Taraflar arasındaki uyuşmazlık, davacının malullük aylığının geç bağlanması, daha önceki talebine göre aylık bağlanması gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır. Davacının SGK sicil dosyası ve bu dosya içerisinde bulunan belgeler ile tüm dosya içeriğine göre; davacının 4/3/1983 tarihinde sigortalı olduğu, mevcut hasta epikriz raporlarına göre 4/7/2008 tarihinde maluliyet maaşı bağlanması için İstanbul İhtiyarlık Sigortası Müdürlüğüne

müracaatta bulunduğu, yapılan inceleme sonucunda 52/51 sayılı 5/3/2010 tarihli raporla davacının çalışma gücünün en az 2/3'ünü kaybettiğinin tespit edildiğı, söz konusu raporun verildiğı tarihi takip eden ayın başı olan 1/4/2010 tarihinden itibaren davacıya malullük aylığının bağlandığı, davacının ise kurum işleminin hatalı olması ve kurumun pasif davranması nedeniyle 8/7/2008 tarihindeki talebine göre maluliyet maaşının bağlanması gerektiğı halde geç işlem yapıldığından 20 aylık maaş karşılığının kendisine ödenmesi gerektiğini bildirerek Mahkememizdeki davayı açtığı anlaşılmış ise de, müracaat tarihinde yürürlükte bulunan 506 sayılı Kanun'un maluliyet aylığının başlangıcı ile ilgili 56. maddesindeki 'sigortalı olarak çalıştığı işten ayrıldıktan sonra, yazılı istekte bulunan ve malullük aylığına hak kazanan sigortalının aylığının ödenmesine, kendisinin yazılı isteğinden, malul sayılmasına esas tutulan raporun tarihi yazılı isteğini takip eden takvim ayından sonraki bir tarih ise, raporun tarihinden sonraki aybaşından başlanır' yönündeki yasal düzenleme karşısında kurum işleminin yerinde olduğı, davacıya 5/3/2010 tarihinde düzenlenen rapora istinaden, rapor tarihini takip eden ayın başı itibarıyla maluliyet aylığı bağlandığı anlaşıldığından davanın reddine karar verilmiştir."

18. Temyiz üzerine, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 23/5/2013 tarihli ve E.2012/20526, K.2013/11201 sayılı ilâmiyla hüküm onanmıştır. Onama kararının gerekçesi şöyledir:

"Dava, maluliyet aylığının geç bağlandığını iddia ederek, 8/7/2008 - 1/4/2010 tarihleri arasında ödenmeyen aylıklarının yasal faiziyle tahsili istemine ilişkindir. Mahkemece, ilâmında belirtildiğı şekilde davanın reddine karar verilmiştir. Dosyadaki yazılara, hükmün Dairemizce de benimsenmiş bulunan yasal ve hukuksal gerekçeleriyle dayanağı maddî delillere ve özellikle bu delillerin takdirinde bir isabetsizlik görülmemesine göre, yerinde bulunmayan bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün onanmasına karar verilmiştir."

19. Karar, 11/10/2013 tarihinde tebliğ edilmiş; başvuru, 24/10/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

20. 30/1/1950 tarihli ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"İş Kanununa göre işçi sayılan kimselerle (o kanunun değiştirilen ikinci maddesinin Ç, D ve E fıkralarında istisna edilen işlerde çalışanlar hariç) işveren veya işveren vekilleri arasında iş akdinden veya iş Kanununa dayanan her türlü hak iddialarından doğan hukuk uyuşmazlıklarının çözülmesi ile görevli olarak lüzum görülen yerlerde iş mahkemeleri kurulur."

21. 506 sayılı Kanun'un "Aylığın başlangıcı" kenar başlıklı mülga 56. maddesi şöyledir:

"Sigortalı olarak çalıştığı işten ayrıldıktan sonra yazılı istekte bulunan ve malullük aylığına hak kazanan sigortalının aylığının ödenmesine, kendisinin yazılı isteğinden, malul sayılmasına esas tutulan raporun tarihi yazılı isteğini takibeden takvim ayından sonraki bir tarih ise bu raporun tarihinden sonraki ay başından başlanır."

Çalışma gücünün en az üçte ikisini yitirmiş sayılan sigortalı birinci fıkraya göre aylıkların ödenmesine başlanacağı tesbit edilen tarihte hastalık sigortasından geçici iş göremezlik ödeneği almakta ise malüllük aylığı geçici iş göremezlik ödeneği verilme süresinin sona erdiği tarihten sonraki ay başından başlar. Şu kadar ki, bağlanacak malüllük aylığı, sigortalının hastalık sigortasından almakta olduğu geçici iş göremezlik ödeneğinin aylık tutarından fazla ise, aradaki fark, birinci fıkraya göre tesbit edilecek tarihten başlanarak verilir.”

22. 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun “Malüllük aylığının hesaplanması, başlangıcı, kesilmesi ve yeniden bağlanması” kenar başlıklı, 2008 yılı Ekim ayı başında yürürlüğe giren 27. maddesi şöyledir:

“Malüllük aylığı; prim gün sayısı 9000 günden az olan sigortalılar için 9000 gün üzerinden, 9000 gün ve daha fazla olanlar için ise toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden, 29 uncu madde hükümlerine göre hesaplanır. Sigortalı başka birinin sürekli bakımına muhtaç ise tespit edilen aylık bağlama oranı 10 puan artırılır. Ancak, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılanlar için 9000 prim gün sayısı 7200 gün olarak uygulanır.

Malüllük aylığı, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalılar ile (c) bendi kapsamında sigortalı iken görevinden ayrılmış ve daha sonra başka bir sigortalılık haline tabi olarak çalışmamış olanların;

a) Malûl sayılmasına esas tutulan rapor tarihi yazılı istek tarihinden önce ise yazılı istek tarihini,

b) Malûl sayılmasına esas tutulan rapor tarihi yazılı istek tarihinden sonra ise rapor tarihini,

c) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında çalışmakta olanların ise, malûliyetleri sebebiyle görevlerinden ayrıldıkları tarihi,

takip eden ay başından itibaren başlar.

...”

23. 506 sayılı Kanun’un “Uyuşmazlıkların çözüm yeri” kenar başlıklı mülga 134. maddesi şöyledir:

“Bu kanunun uygulanmasından doğan uyuşmazlıklar, yetkili iş mahkemelerinde veya bu davalara bakmakla görevli mahkemelerde görülür.”

24. 5510 sayılı Kanun’un “Uyuşmazlıkların çözüm yeri” kenar başlıklı 101. maddesi şöyledir:

“Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 10/6/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurunun 24/10/2013 tarihli ve 2013/7970 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

26. Başvurucu, 16/6/2008 tarihinde meydana gelen trafik kazası sonucu kolunun kesildiğini, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinin hasta epikriz raporu ile 8/7/2008 tarihinde SGK'ya başvurarak maluliyet aylığı bağlanmasını talep ettiğini, SGK tarafından cevap verilmemesi üzerine gönderdiği dilekçeyi kurumdan araştırdığını, dilekçe doğrultusunda hiçbir işlem yapılmadığının ortaya çıktığını, bunun üzerine rapor alınması için hastaneye sevk işleminin gerçekleştirildiğini, 5/3/2010 tarihli rapora istinaden 1/4/2010 tarihi itibarıyla maluliyet aylığı bağlandığını, başvuru tarihinden maaş bağlandığı tarihe kadar 20 ay boyunca maluliyet aylığı ödenmediğini, bu süre içinde SGK tarafından hiçbir işlem de yapılmadığını, ödenmeyen 20 aylık maluliyet aylığının ödenmesi için SGK aleyhine İstanbul 8. İş Mahkemesinde açtığı davanın 506 sayılı Kanun'un 56. maddesinin Anayasa'ya aykırı şekilde yorumlanması suretiyle reddedildiğini ve bu şekilde SGK'nın sorumluluğunun ortadan kaldırıldığını belirterek, sosyal güvenlik hakkı ile sosyal adalet ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, yeniden yargılama yapılmasını veya maddi tazminat ödenmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

27. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde başvurucunun, ödenmeyen 20 aylık maluliyet aylığının ödenmesi için SGK aleyhine İstanbul 8. İş Mahkemesinde açtığı davanın 506 sayılı Kanun'un 56. maddesinin Anayasa'ya aykırı şekilde yorumlanması suretiyle reddedildiğini ve bu şekilde SGK'nın sorumluluğunun ortadan kaldırıldığını belirterek, sosyal güvenlik hakkı ile sosyal adalet ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi kendisi yapar. Başvurucunun anılan ihlal iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlali iddiası niteliğinde değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Başvurucu, ödenmeyen 20 aylık maluliyet aylığının ödenmesi için SGK aleyhine İstanbul 8. İş Mahkemesinde açtığı davanın 506 sayılı Kanun'un 56. maddesinin Anayasa'ya aykırı şekilde yorumlanması suretiyle reddedildiğini ve bu şekilde SGK'nın sorumluluğunun ortadan kaldırıldığını belirterek, Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

29. Başvurucunun, adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin başvurusunun açıkça dayanaktan yoksun olmaması ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmaması nedeniyle başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

30. Başvurucu, 16/6/2008 tarihinde meydana gelen trafik kazası sonucu kolunun kesildiğini, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinin hasta epikriz raporu ile 8/7/2008 tarihinde SGK'ya başvurarak maluliyet aylığı bağlanmasını talep ettiğini, SGK tarafından cevap verilmemesi üzerine gönderdiği dilekçeyi kurumdan araştırdığını, dilekçe doğrultusunda hiçbir işlem yapılmadığının ortaya çıktığını, bunun üzerine rapor alınması için hastaneye sevk işleminin gerçekleştirildiğini, 5/3/2010 tarihli rapora istinaden 1/4/2010 tarihi itibarıyla maluliyet aylığı bağlandığını, başvuru tarihinden maaş bağlandığı tarihe kadar 20 ay boyunca maluliyet aylığı ödenmediğini, bu süre içinde SGK tarafından hiçbir işlem de yapılmadığını, ödenmeyen 20 aylık maluliyet aylığının

ödenmesi için SGK aleyhine İstanbul 8. İş Mahkemesinde açtığı davanın 506 sayılı Kanun'un 56. maddesinin Anayasa'ya aykırı şekilde yorumlanması suretiyle reddedildiğini ve bu şekilde SGK'nın sorumluluğunun ortadan kaldırıldığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

32. Anayasa'nın "*Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması*" kenar başlıklı 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır."

33. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "*Adil yargılanma hakkı*" kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir."

34. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı veya davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Bu bağlamda Anayasa'nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (*Vedat Benli*, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

35. Yapılan yargılama sırasında tanık dinletme hakkı da dâhil olmak üzere delillerin ibrazı ve değerlendirilmesi adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul edilen silahların eşitliği ilkesi kapsamında kabul edilmekte olup, bu hak ve gerekçeli karar hakkı da makul sürede yargılanma hakkı gibi adil yargılanma hakkının somut görünümleridir. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lâfzî içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen gerekçeli karar hakkı ve silahların eşitliği ilkesi gibi ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (*Güher Ergun ve Diğerleri*, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

36. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olmakla beraber, bu hak yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Bununla birlikte başvurucaunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olacaktır (*Muhtittin Kaya ve Muhtittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi*, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 26). Gerekçenin ayrıntısı davanın niteliğine göre değişmekle

birlikte kararın hüküm kısmına dayanak oluşturacak hukuki bir gerekçenin kısa ve özet de olsa bulunmasının zorunlu olduğu açıktır (*Vesim Parlak*, B. No: 2012/1034, 20/3/2014, § 33).

37. Kararların gerekçeli olması, davanın taraflarının mahkeme kararının dayanağını öğrenerek mahkemelere ve genel olarak yargıya güven duymalarını sağladığı gibi, tarafların kanun yoluna etkili başvuru yapmalarını mümkün hale getiren en önemli faktörlerdendir. Gerekçesi bilinmeyen bir karara karşı gidilecek kanun yolunun etkin kullanılması mümkün olmayacağı gibi bahsedilen kanun yolunda yapılacak incelemenin de etkin olması beklenemez (*Vesim Parlak*, § 34).

38. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması yükümlülüğü Anayasa'da açıkça düzenlenmiş olmakla birlikte gerekçeli karar hakkı, adil ve hakkaniyete uygun yargılama yapılmasının da temel şartları arasındadır.

39. Öte yandan derece mahkemeleri, kendisine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değildir. Bununla beraber, ileri sürülen iddialardan biri kabul edildiğinde davanın sonucuna etkili olması söz konusu ise, mahkeme bu hususa belirli ve açık bir yanıt vermek zorunda olabilir (*Yasemin Ekşi*, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56).

40. Yargılama makamları yargılamanın taraflarınca ileri sürülen iddiaları ve gösterdikleri delilleri gereği gibi incelemek zorundadır. Bununla birlikte, belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir (*Yüksel Hançer*, B. No:2013/2116, 23/1/2014, § 19).

41. Mahkemeler, kararlarını hangi temele dayandırdıklarını yeterince açık olarak belirtme yükümlülüğü altındadırlar. Bu yükümlülük, tarafların temyiz hakkını kullanabilmeleri için gerekli olmasının yanı sıra, tarafların, muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun bir biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri için de gereklidir. Kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Bununla birlikte yargılama sırasında açık ve somut biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması halinde, davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir. Ancak mahkemelerin davanın taraflarınca ileri sürülen iddia ve savunmalara şeklen cevap vermiş olmaları yeterli olmayıp, iddia ve savunmalara verilen cevapların dayanaksız olmaması, mantıklı ve tutarlı olması da gerekir. Başka bir ifadeyle mahkemelerce belirtilen gerekçeler, davanın şartları dikkate alındığında makul olmalıdır (*Sencer Başat ve Diğerleri*, [GK], B. No:2013/7800, 18/6/2014, §§ 34-36).

42. Makul gerekçe, davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır (*İbrahim Ataş*, B. No.2013/1235, 13/6/2013, § 24). Mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında ilgili ve yeterli bir yanıt vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul ve esasa dair iddia veya savunmaların cevapsız bırakılması, gerekçeli karar hakkı kapsamında adil yargılanma hakkının ihlaline neden olabilir.

43. Delillerin kabul edilebilirliği, öncelikle ulusal hukuk kurallarına göre milli mahkemelerce değerlendirilir. AİHM, yargılama sürecini bütün olarak dikkate alarak, bu süreçte delillerin nasıl sunulduğu da dâhil olmak üzere tüm deliller yönünden hakkaniyetsiz

bir değerlendirme yapıp yapılmadığını inceler (bkz. *Schuler-Zraggen /İsviçre*, B.No: 14518/89, 24/6/1993, § 66).

44. Başvuru konusu olayda, başvuru, Ankara ili Yenimahalle Belediyesinde çalıştığı dönemde 16/6/2008 tarihinde Samsun'da meydana gelen trafik kazası sonucu yaralandığını, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinin "*hasta epikriz raporu*"nda belirtildiği üzere kolunun kesildiğini, Ankara'ya geldikten sonra 8/7/2008 tarihinde Ondokuz Mayıs Üniversitesinin raporu ile SGK İstanbul İl Müdürlüğüne başvurduğunu, SGK tarafından talep yazısı alınmasına rağmen uzun süre cevap verilmediğini, bunun üzerine SGK'yı arayarak başvurusunu sorduğunu, 20 ay sonra SGK tarafından hastaneye sevk edildiğini, Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesince 5/3/2010 tarihli raporun düzenlendiğini, bu raporun tanzimini takip eden 1/4/2010 tarihinden itibaren maluliyet aylığının bağlandığını, ancak 8/7/2008 tarihinde talepte bulunmasına rağmen SGK'nın kusuru nedeniyle 20 ay sonra rapora sevk edildiğini ve maaşının bağlandığını, SGK'nın 20 ay hiçbir işlem yapmadığını ve bu dönemde maaş alamadığını, SGK'nın pasif kalması nedeniyle maaşının geç bağlandığını belirterek, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 1.000,00 TL'nin tahsilini talep etmiştir.

45. Davalı SGK, başvurunun 8/7/2008 tarihinde, maluliyet aylığı bağlanması talebinde bulunduğunu, Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinin 5/3/2010 tarihli raporundan sonra Nisan 2010 tarihi itibarıyla maaşının bağlandığını, maluliyet aylığının, tahsis talep tarihinden itibaren değil, raporun tanzimini takip eden aydan itibaren bağlanmasının mümkün olduğunu, gerekli inceleme ve araştırma yapıldıktan sonra başvurunun talebinin kabul edildiğini belirterek davanın reddini istemiştir.

46. Mahkemece bilirkişi raporu alınmış; raporda, 8/7/2008 tarihinde başvurunun talepte bulunduğu, 5/3/2010 tarihinde raporun tanzim edildiği ve 1/4/2010 tarihinden itibaren maluliyet maaşının bağlandığı, 506 sayılı Kanun'un 56. maddesine göre davalı kurumun yaptığı işlemin yerinde olduğu, ancak Mahkeme aksi kanaatte ise 8/7/2008 tarihini takip eden ayın 1. gününden (1/8/2008) itibaren maaş bağlanması gerektiği, bu durumda başvurunun 16.278,63 TL alacağının olduğu bildirilmiştir.

47. Başvuru, bilirkişi raporunun okunmasından sonra, 28/2/2012 tarihinde ıslah dilekçesi vererek talebini artırmıştır.

48. Mahkeme, 31/5/2012 tarihli kararla, başvurunun 4/3/1983 tarihinde sigortalı olduğu, maluliyet aylığı bağlanması için 4/7/2008 tarihinde İstanbul İhtiyarlık Sigortası Müdürlüğüne müracaat ettiği, yapılan inceleme sonucu alınan 5/3/2010 tarihli rapora göre çalışma gücünün 2/3'ünü kaybettiği, raporun verildiği ayı takip eden 1/4/2010 tarihinden itibaren başvurucuya maluliyet aylığı bağlandığı, başvuru 8/7/2008 tarihindeki talebine göre maluliyet maaşı bağlanması gerektiğini ileri sürmüştü de mülga 506 sayılı Kanun'un 56. maddesine göre rapor tarihinden sonraki aydan itibaren maaş bağlandığı, davalının işleminin Kanun'a uygun olduğu, başvurunun 5/3/2010 tarihinde düzenlenen rapora istinaden rapor tarihini takip eden ayın başı itibarıyla maluliyet aylığı bağlandığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, temyiz üzerine Yargıtay 10. Hukuk Dairesince 23/5/2013 tarihinde hüküm onanmıştır (bkz. §§ 17-18).

49. 506 sayılı mülga Kanun'un 134. maddesi ile 5510 sayılı Kanun'un 101. maddesinde, "*Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyumsuzluklar iş mahkemelerinde görülür.*" şeklinde düzenleme yapılmıştır. Başvuru konusu olayda başvuru, 506 sayılı mülga Kanun gereği alması gereken maaşının, SGK'nın fiili nedeniyle 20 ay süreyle ödenmediğini ve maaşını eksik aldığını belirterek İş Mahkemesinde dava açmıştır. Mahkemece, davanın görevli

mahkemede açıldığı zımnen kabul edilerek esas hakkında inceleme yapılmış ve 506 sayılı Kanun'un 56. maddesine uygun işlem yapıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. 5510 sayılı Kanun'un 101. maddesinin iptali istemiyle açılan davada Anayasa Mahkemesi, 22/12/2011 tarihli ve E.2010/65, K.2011/169 sayılı kararla iptal istemini reddetmiştir.

50. Bir davada, maddi olguları bildirmek tarafların; bunları hukuksal nitelendirmeye tabi tutmak ise hâkimin görevidir. Taraflarca bildirilip, iddia ve savunmaya dayanak yapılan maddi olgular mahkemece tam olarak saptanmalı, dayanılan maddi olguların hukuksal nitelendirmesi ve ilgili hukuk kuralının uygulanması ise mahkemece yapılmalıdır.

51. Başvurucunun maluliyet aylığı talep ettiği tarihte yürürlükte olan 506 sayılı Kanun'un 56. maddesi, *"Sigortalı olarak çalıştığı işten ayrıldıktan sonra yazılı istekte bulunan ve malullük aylığına hak kazanan sigortalının aylığının ödenmesine, kendisinin yazılı isteğinden, malül sayılmasına esas tutulan raporun tarihi yazılı isteğini takibeden takvim ayından sonraki bir tarih ise bu raporun tarihinden sonraki ay başından başlanır."* hükmünü içermektedir.

52. Somut olayda, başvurucunun, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Hastanesinin raporuna göre kolunun kesildiği ve 8/7/2008 tarihinde SGK İstanbul İl Müdürlüğüne başvurarak maluliyet aylığı bağlanmasını talep ettiği taraflar arasında uyuşmazlık konusu olmadığı gibi, bilirkişi raporunda ve Mahkeme kararında da bu husus açıkça belirtilmiştir. Başvurucunun, 8/7/2008 tarihinde SGK'ya başvurduğu sabit olmasına rağmen SGK tarafından 16/2/2010 tarihinde Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edildiği, 5/3/2010 tarihinde başvuru hakkında raporun tanzim edildiği, bu rapora istinaden, başvurucunun çalışma gücünün %60'ını kaybettiği tespit edilerek, 1/4/2010 tarihinden itibaren maluliyet aylığının bağlandığı anlaşılmıştır. Başvurucunun talep tarihi olan 8/7/2008 tarihinden itibaren, SGK tarafından rapor için Hastaneye sevk tarihi olan 16/2/2010 tarihine kadar davalı SGK'nın herhangi bir işlem yapıp yapmadığı belirlenememiştir.

53. Mahkemece, 506 sayılı Kanun'un 56. maddesine dayanılarak davanın reddine karar verilmişse de başvurucunun iddia ettiği döneme ilişkin olarak davalının işlem yapıp yapmadığı, bu süreçte davalıya izafe edilebilecek kusurun olup olmadığı tartışılmamış ve bu konuda değerlendirme yapılmamıştır. Başvurucunun, 506 sayılı Kanun'un 56. maddesine aykırı işlem yapıldığını iddia etmediği ve raporun tanzim edildiği 5/3/2010 tarihinden sonraki aydan itibaren maaş bağlanmadığı yönünde bir iddiası olmadığı halde, Mahkemece yalnızca 506 sayılı Kanun'un 56. maddesi dikkate alınarak ve raporun düzenlendiği tarih ile maaşın bağlandığı tarih göz önünde bulundurularak davanın reddine karar verildiği, başvurucunun SGK'ya başvuru tarihi ile raporun düzenlendiği tarih arasındaki dönem için talep ettiği alacak konusunda değerlendirme yapılmadığı ve başvurucunun bu döneme ilişkin iddialarının incelenmediği anlaşılmıştır.

54. Hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri, hukuk devletinin önkoşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir. İdarelerin, kanunlarla verilen görevleri yerine getirirken ne tür kararlar almaları gerektiğinin, her türlü olay ve olgu göz önünde bulundurularak önceden hukuk kurallarıyla belirlenmesi mümkün olmadığı gibi kamu

hizmetlerinin ve toplumsal ihtiyaçların değışkenliğı dikkate alındığında uygun bir yöntem de değildir. Bu nedenle, idarelerin karşılaştıkları farklı durumlar karşısında en uygun çözümü üretebilmeleri için takdir yetkisiyle donatılmaları zorunludur. Takdir yetkisinin amacı, idareye farklı çözümler arasından uygun ve yerinde olanı seçme serbestisi tanımadır. İdareye takdir yetkisi tanınması, idarenin "keyfi" olarak hareket edebileceğı anlamına gelmez. İdareye tanınan takdir yetkisinin, eşitlik ilkesi ile kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanılması hukukun genel ilkelerindendir (AYM. E.2013/95, K.2014/176, K.T. 13/11/2014).

55. Somut olayda, SGK tarafından, başvurunun malulen emekli olma talebi üzerine uzun bir süre herhangi bir işlem yapıp yapılmadığının Mahkemece araştırılmadığı, başvurunun 8/7/2008 tarihli talebinin niçin uzun süre sonra değerlendirildiğı konusunda araştırma yapılmadığı, başvurunun dava dilekçesindeki iddialarının karşılanmadığı, başvurunun talepte bulunduğu 8/7/2008 tarihi ile rapora sevk edildiğı 16/2/2010 tarihi arasındaki dönemin tartışılmadığı, raporun düzenlendiğı 5/3/2010 tarihinden itibaren 1/4/2010 tarihinde maaş bağlandığı ve maaş bağlamanın Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiğı belirtilerek davanın reddine karar verildiğı belirlenmiştir.

56. Bir mahkeme kararının gerekçesi, o davaya konu maddi olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyar; maddi olgular ile hüküm arasındaki mantıksal bağlantıyı gösterir. Tarafların, hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri ve hukuka uygunluk denetimini yapabilmeleri için, ortada, usulüne uygun şekilde oluşturulmuş; hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini kuşkuya yer vermeyecek açıklıkta gösteren bir gerekçe bölümünün bulunması zorunludur.

57. Başvuru konusu olayda Mahkemece, başvurunun dava dilekçesi ve ıslah dilekçesi ile davalının savunması incelenerek, başvurunun asıl talebi değerlendirilip, davalı SGK'nın, başvurunun talep tarihi olan 8/7/2008 tarihinden itibaren rapora sevk işleminin gerçekleştirildiğı 16/2/2010 tarihine kadar herhangi bir işlem yapıp yapmadığı, bu süreçte işlem yapılmamışsa bunun sebebi araştırılarak, iddia ve savunmalar değerlendirilip, SGK'nın fiili nedeniyle başvurunun maaş kaybının olup olmadığı belirlenerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yalnızca 506 sayılı Kanun'un 56. maddesine dayalı olarak işlem yapıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğı sonucuna varılmıştır.

58. Belirtilen nedenlerle, başvurunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

59. Başvurucu, yeniden yargılama yapılmasını veya 16.278,63 TL maddi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

60. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesi şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili

mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

61. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, gerekçeli karar hakkı yönünden Anayasa'nın 36. maddesinin ihlal edildiği tespit edilmiş olmakla, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere kararın ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

62. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde de bulunulmuş olup, mevcut başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinin ihlal edildiği tespit edilmiş olmakla beraber, tespit edilen ihlal sonucu yeniden yargılama yapılmasına karar verildiği ve maddi zarar iddiaları Derece Mahkemesi tarafından değerlendirileceği için maddi tazminat talebinin değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

63. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Gerekçeli karar hakkının ihlali iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. İhlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere kararın İstanbul 8. İş Mahkemesine gönderilmesine,

C. Başvurucunun tazminata ilişkin taleplerinin REDDİNE,

D. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/6/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Alparslan ALTAN

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ